

Josefs dilemma

Josef har hela sitt liv levt i två världar med olika normer, värderingar och förväntningar. Världarna har varit svåra att förena och han har hållit dem isär. En balansgång som inte längre går att upprätthålla. Nu måste han bestämma hur han ska gå vidare. Följ med Josef när han med sina vänner från förr tvingas ta ett beslut som kommer påverka resten av hans liv.

Utbildnings- materialet

Inledning

Hur kan killar förhålla sig till förväntningar om hur de ska leva och vara? Vilken rätt har unga till självbestämmande? Hur visar sig normer för manlighet i olika sammanhang? Vad är lika, vad skiljer sig åt och vad är kärnan?

Med hjälp av poddserien "Josefs dilemma" får du möjlighet att tillsammans med dina elever utforska frågor som dessa. Poddserien består av tre avsnitt som vardera är tio minuter långa. Tanken är att eleverna både ska hinna lyssna på ett avsnitt och ha ett samtal om det under en lektion. I lärarhandledningen finns förslag på frågor och upplägg som du kan använda dig av när du planerar lektionerna.

Poddserien kretsar kring frågan om killars utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Samtalen i klassrummet kan både handla om hedersrelaterat våld och förtryck och om de generella förväntningarna som finns på killar, till exempel normer för manlighet. En introduktion till hedersrelaterat våld och förtryck hittar du på www.killarsroster.se på sidan "För pedagoger".

Poddserien och samtalen passar elever från högstadiets senare årskurser och upp till vuxen ålder. Det går exempelvis att använda materialet i samband med elevernas arbete i samhällskunskapen eller svenskan eftersom fokus är på alla människors lika värde, men det fungerar också att användas i många andra ämnen. Syftet med materialet passar även in i arbete med skolans demokratiuppdrag.

Killars röster är ett material framtaget av organisationen Kvinnors Nätverk/ Linnamottagningen och är finansierat av Arvsfonden.

Inför samtalen

I texten nedan kommer vi att lyfta några teman som kan vara bra för dig att reflektera kring innan du genomför lektionerna med materialet "Killars röster." Du behöver inte vara expert på hedersrelaterat våld och förtryck för att leda lektionerna och samtalen men det kan vara en trygghet att ha lite information om hur våldet ser ut och vilka konsekvenser det kan ha. Fördjupa dig gärna mer på till exempel kvinnet.net eller www.hedersfortryck.se.

Normer för manlighet

Normer för hur män ska vara och bete sig existerar på de flesta platser runt om i världen även om de kan skilja sig åt beroende på sammanhang. Det finns vissa normer för manlighet som är väldigt starka och ofta ser likadana ut överallt. En sådan norm är att män förväntas vara starka och inte ska visa sig svaga. Manlighetsnormer behöver inte heller alltid vara dåliga. Det kan till exempel handla om att man ska ta hand om sin familj och vara rättvis. Problemen uppstår när personer inte vill eller kan uppfylla vissa normer för manlighet. Vad händer då? Och vilka konsekvenser kan det få att inte leva upp till de förväntningar som finns på killar och män, både i samhället och i familjen? Det är frågor vi alla behöver fundera över. Att ha samtal om manlighetsnormer är därför relevant för alla, inte bara för de som lever i en hederskontext.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck kan se olika ut för olika individer. Många unga berättar om utsatthet såsom begränsningar och social kontroll i vardagen. Vissa får exempelvis inte bestämma själva vilka vänner de har, andra får inte ha tillgång till mobiltelefon eller liknande. Det kan också innebära att bli utsatt för hot, fysiskt våld, barn- och tvångsäktenskap och könsstympning. Unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta en ambivalent inställning till den grupp som utsätter dem för våldet och

kontrollen. Det finns ofta både känslor av ilska och kärlek gentemot gruppen och familjen.

Killars utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck

När det pratas om kontroll, begränsning och våld i en hederskontext är det ofta kopplat till tjejs och kvinnors beteende. Här pratar vi om hur killar blir kontrollerade eller förväntas gifta sig med någon familjen har valt. Killar förväntas också övervaka och kontrollera kvinnliga släktingar, ibland genom att utöva våld. Rollen som övervakare och bestraffare är psykiskt påfrestande att bära på. Det är en tung börda som läggs på killar. Många upplever dock att de inte har något val eftersom de riskerar att själva bli utsatta för våld och kontroll om de inte utför övervakningen. Killars våldsutsatthet blir ofta osynlig i samtalet om hedersrelaterat våld och förtryck.

Stereotypa föreställningar påverkar bemötande

Unga som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck löper också risk att utsättas för rasism. Många unga berättar om dåligt bemötande från vuxna. Det kan till exempel handla om rasistiska föreställningar om de unga och deras familjer. Detta kan leda till att unga känner att de måste skydda sina anhöriga från utsatthet för rasism. Ett dåligt bemötande kan leda till att unga inte söker stöd när de behöver det. Därför behöver vi som vuxna tänka igenom vårt bemötande innan vi har samtal med unga. Det kan till exempel handla om att ställa frågor till sig själv. Dessa frågor kan vara:

- Vilka föreställningar har jag om hedersrelaterat våld och förtryck?
- Vilka konsekvenser kan dessa föreställningar få för de unga?

- Vilka tror jag riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck? Varför?
- Riskerar jag att missa någons utsatthet? Varför?
- Hur ska jag prata med de unga så att de känner sig sedda, respekterade och inkluderade?

Om den unga far illa eller riskerar att fara illa

Du som arbetar med unga under 18 år har en skyldighet att anmäla till socialtjänsten ifall du misstänker att den unga riskerar att fara illa eller far illa. Det är viktigt att du tar reda på vad som gäller för dig i din yrkesroll.

Vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck måste en riskbedömning göras innan kontakt med föräldrar. Du kan utsätta den unga för allvarliga risker om föräldrar kontaktas innan barnet är skyddat, rådgör med sakkunnig.

Var noga med att förklara för den unga varför du måste göra en orosanmälan och låt den unga vara delaktig under tiden du har kontakt med socialtjänsten. Var noga med att ge den unga information om att du agerar och vad som händer.

Är den unga över 18 år är det viktigt att stå kvar och visa ditt stöd genom att till exempel fortsätta era samtal. Hänvisa den unga till rätt stödinstitution och hjälp till med att ta kontakter om det behövs. Ta reda på vilket stöd som finns, gärna tillsammans med den unga.

Du kan också höra av dig till oss som driver Killars röster så kan vi hjälpa dig vidare. Se vår kontaktinformation på sista sidan.

Lektionsupplägg

Nedan följer ett förslag på hur du kan lägga upp samtalen kring ljudberättelsens tre avsnitt med dina elever. Ett lektionsupplägg kan ta olika lång tid beroende på hur mycket tid du lämnar till samtalen. Beräkna minst en timme per upplägg. Under samtalet utgår vi från poddserien Josefs dilemma, du hittar den på www.killarsroster.se/killarsroster/poddserien. Ta tillbaka fokus till Josef och hans kompisar om deltagarnas egna erfarenheter lyfts i för stor utsträckning. Öppna istället upp för möjligheten att prata enskilt efter lektionen då det kan vara lätt för deltagare att ångra saker man har sagt i helgrupp.

När du presenterar upplägget för dina elever kan du säga att det handlar om manlighetsnormer och hur de kan visa sig i samhället. Berätta att ni kommer att börja samtalen genom att först lyssna på en podd där en ung kille är kraftigt begränsad i sina livsval.

Vi kör!

Lektionsupplägg avsnitt 1, Att komma hem igen

Berätta att innehållet kan väcka många tankar och känslor. Uppmuntra eleverna att komma till dig efteråt ifall de behöver prata.

Läs upp beskrivningen nedan av avsnitt 1, det gör vi för att säkerställa att alla ska hänga med!

Josef har tagit ett beslut. Han har åkt tillbaka till platsen där han vuxit upp för att göra det som hans familj tycker blir bäst. Så fort han kommer tillbaka till sitt gamla kvarter möter han vänner från förr. I avsnittet hör vi Josef, Josefs kompis Molle och på slutet Josefs kompis Dennis.

Skriv de tre namnen på tavlan och spela upp avsnittet, www.killarsroster.se/killarsroster/poddserien. Titta i helgrupp.

TVÅ OCH TVÅ

Be eleverna att prata två och två om vilka spontana tankar och känslor som kommit upp efter att de lyssnat på berättelsen. Max fem minuter. Be sedan några par berätta om sina reflektioner i helgrupp.

HELGRUPP

Lyft följande frågor, skriv gärna upp stödord för vad gruppen säger om karaktärerna på tavlan bredvid namnen du skrev upp.

1. Vad handlade avsnittet om?
2. Vad fick vi veta om karaktärerna?

SMÅGRUPPER

Dela upp eleverna i grupper om 3-4 personer och be dem samtala om frågor nedan. Efter cirka 15 minuter samlar du upp klassen och ger grupperna möjlighet att lyfta sina reflektioner i helklass.

1. Varför tror ni att Molle säger att han ska berätta om Fanta, i stället för att säga att han ska berätta om sig själv?
2. Vad har fått Josef att ta beslutet att lämna Rebecka för att förlova sig med någon annan?

Skriv gärna upp saker på tavlan som kommer upp om de olika karaktärerna.

RUNDA AV I HELGRUPP

- Runda av samtalen i helgrupp och fånga upp tankar och funderingar. Berätta att de kan prata med dig, eller gå in på www.killarsroster.se om de har funderingar eller frågor.

FÖRDJUPNINGÖVNING

Har du tid över? Testa den här övningen!

Utgå från namnen från berättelsen du skrev upp på tavlan. Varje grupp väljer en av karaktärerna och får följande frågor.

1. Vad gör den som den inte vill göra?
2. Vad skulle den vilja göra som den inte får göra?
3. Hur kan den lösa sin situation?

Återsamla gruppen och låt varje grupp lyfta något av sina svar i helgrupp.

Lektionsupplägg 2

Största möjliga tystnad

Återkoppla i helgrupp till vad ni pratade om sist och fråga om någon har haft tankar eller frågor de vill dela med sig. Skriv upp karaktärerna på tavlan igen och påminn gruppen om vad avsnitt 1 handlade om.

Läs upp beskrivningen nedan av avsnitt 2.

Josef klarar inte av att ta beslutet. Han vet inte vad han ska göra och hur han ska kunna välja. Josef blir påmind om att han haft vänner som varit med om liknande saker och börjar fundera på varför dom aldrig pratat om det.

I avsnittet hör vi Josef, Josefs kompis Dennis och Josefs kompis Issey.

Spela upp avsnitt 2 från www.killarsroster.se/poddserien. Titta i helgrupp.

TVÅ OCH TVÅ

Be eleverna att prata två och två om vilka spontana tankar och känslor som kommit upp efter att de lyssnat på berättelsen. Max fem minuter. Be sedan några par berätta om sina reflektioner i helgrupp.

HELGRUPP

Lyft följande frågor, skriv gärna upp stödord för vad gruppen säger om karaktärerna på tavlan bredvid namnen du skrev upp.

1. Vad handlade avsnittet om?
2. Vad fick vi veta mer om karaktärerna sen sist?
3. Vad fick vi veta om Issey?

SMÅGRUPPER

Dela upp eleverna i grupper om 3-4 personer och be dem samtala om frågor nedan. Efter cirka 15 minuter samlar du upp klassen och ger grupperna möjlighet att lyfta sina reflektioner i helklass.

1. Varför vill Isseys föräldrar inte att han skulle spela fotboll?

2. Vad tror ni gjorde att Issey ändå spelade fotboll?
3. Varför hade det varit svårt för Issey att prata om hur han haft det hemma?

Skriv gärna upp saker på tavlan som kommer upp om de olika karaktärerna.

RUNDA AV I HELGRUPP

- Runda av samtalen i helgrupp och fånga upp tankar och funderingar. Berätta att de kan prata med dig, eller gå in på www.killarsroster.se om de har funderingar eller frågor.

FÖRDJUPNINGÖVNING

Har du tid över? Testa de här frågorna i grupperna!

1. Vad har Issey för styrkor?
2. Vad har Issey för stöd från omgivningen?
3. Vad kan Issey göra själv för att stärka sin position?

Lektionsupplägg 3

Att gå sin egen väg

Återkoppla i helgrupp till vad ni pratade om sist och fråga om någon har haft tankar eller frågor de vill dela med sig. Skriv upp karaktärerna på tavlan igen och påminn gruppen om vad avsnitt 2 handlade om.

Läs upp beskrivningen nedan av avsnitt 3.

Josef blir mer och mer förvirrad över vad som är det rätta beslutet. Han inser att han aldrig lärt sig att lyssna på sina egna känslor eller på riktigt pratat med någon av sina vänner. Det har alltid varit så viktigt att upprätthålla en fasad och undvika rykten. Vilket beslut han än tar får någon ta konsekvenserna.

I avsnittet hör vi Josef och Josefs kompis Dennis.

Spela upp avsnitt 3 från www.killarsroster.se/poddserien. Titta i helgrupp.

TVÅ OCH TVÅ

Be eleverna att prata två och två om vilka spontana tankar och känslor som kommit upp efter att de lyssnat på berättelsen. Max fem minuter. Be sedan några par berätta om sina reflektioner i helgrupp.

HELGRUPP

Lyft följande frågor, skriv gärna upp stödord för vad gruppen säger om karaktärerna på tavlan bredvid namnen du skrev upp.

1. Vad handlade avsnittet om?
2. Vad fick vi veta mer om karaktärerna sen sist?

SMÅGRUPPER

Dela upp eleverna i grupper om 3-4 personer och be dem samtala om frågor nedan. Efter cirka 15 minuter samlar du upp klassen och ger grupperna möjlighet att lyfta sina reflektioner i helklass.

1. Varför är beslutet om att gifta sig eller inte så svårt för Josef?

2. Hur påverkas Josef av att träffa sina gamla kompisar?
3. Vad tror ni hade hänt om Rebecka hade svarat i telefonen?
4. Hur skulle du ha stöttat karaktärerna i ljudramat?

Om svaren ger mer information om karaktärerna så fyller ledaren på, på tavlan.

RUNDA AV

- Runda av samtalen i helgrupp och fånga upp tankar och funderingar. Berätta att de kan prata med dig, eller gå in på www.killarsroster.se om de har funderingar eller frågor.

FÖRDJUPNINGÖVNING

Har du tid över? Testa den här övningen!

Utgå från namnen du har på tavlan. Varje grupp väljer en av karaktärerna och får följande frågor.

1. Vilka vägval fanns det för Dennis?
2. Vilka för- och nackdelar finns för de olika vägarna?
3. Vad skulle du gett Dennis för råd om du hade pratat med honom?

Stöd till utsatta

Killars röster är ett material framtaget av organisationen Kvinnors Nätverk och är finansierat av Arvsfonden. Gå in på killarsroster.se för mer information och stöd. Behöver någon av dina elever stöd? Nedan finns en lista på stödverksamheter som du kan hänvisa vidare till.

Stödverksamheter

• Linnamottagningen 020-40 70 40

Linnamottagningen startade år 2004, och är en mottagning för unga personer som blivit utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld och/eller blivit gifta eller riskerar att bli gifta mot sin vilja.

Linnamottagningen bedriver skyddat boende och öppen verksamhet parallellt för att tillgodose ungdomarnas behov av långsiktigt och brett stöd. Vill du prata med någon?

Kontakta oss på 020-40 70 40 eller maila på linna@kvinnonet.net. Det kostar inget och du kan vara anonym. Om vi själva in kan hjälpa dig vet vi vem som kan, så tveka inte att höra av dig.

• Killar.se

Killar.se är en stödsida som drivs av organisationen MÄN och riktar sig till alla som identifierar sig som kille eller ung man mellan 10-25 år. De erbjuder stöd i form av information och berättelser om hur det är att vara kille och har en stödchatt som grundades 2009. Till chatten kan du vända dig helt anonymt med vilka tankar, funderingar eller frågor som helst.

• Kvinnofridslinjen 020-50 50 50

Kvinnofridslinjen är en nationell stödtelefon för personer som utsatts för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Du som är anhörig, vän eller professionell är också välkommen att ringa till dit. De har öppet dygnet runt och kan ringa dem oavsett var du bor i Sverige.

• RFSL Stödmottagning 020-34 13 16

RFSL har bedrivit stödmottagningen sedan 1998, målgruppen är hbtq-personer som blivit utsatta för trakasserier, hot och våld. Ibland handlar det om brottsliga handlingar, men det behöver inte göra det. Även närstående och vänner till våldsutsatta hbtq-personer är välkomna samt personer som i sitt yrke möter våldsutsatta hbtq-personer.

Författare Talajeh Nasiri, Narges Ravanbakhsh, Per Ringqvist & Lisa Malmberg

Utgiven av Kvinnors Nätverk / Linnamottagningen

Form Studio Benedetta Crippa

Fotografi Aida Chehrehgosha

Finansierat av Arvsfonden

Läs mer om arbetet och lyssna på ljudberättelsen på:
www.killarsroster.se